

Baluwa ya Paoli kwa wanhu wa Loma Chilongole

Chitabu cha Waloma hanji nachandichigwa na mtumigwa Paoli mhela wa makumi gahano na gane na mhela wa makumi gahano na nane loyavumbuche Yesu. Paoli nahalutile Loma ila nakahilika baluwa kuwalajiza wanhu walingumkunda Kilistu ako Loma, weng'ha wawele Wayahudi na hawawele Wayahudi. Nakandika baluwa ayi kulawila kuli muji wa Kolinto koyawele yochikala mhela awo. Paoli nakandika kota isi zeng'ha zanguganigwa kukunda na kumhulichiza Yesu Kilistu (16:26).

Chitabu cha Waloma ndo chitanganiche kwa wanhu walingumkunda Kilistu chila honhu na chila mhela kwa vila ndaze Paoli vyoyaliyolonga kwa ugazi na kuhimiliza kota ulohozi wokuya kwa kukolela Yesu Kilistu. Paoli kahi nakalonga honhu hanji kwa kuwhaniza ilagano lya katali na Mbuli Inojile ya Yesu Kilistu. Walangusa wenji wangijesa kota msitali utanganiche kuli chitabu achi ndo sula ya 1:16 ulingulonga, “Hambe ndiyonele soni Mbuli Inojile, kwa vila ina ludali lwa Nguluwi lwa kumlohola chila munhu yalingukunda, mwaluko kwa Wayahudi, na hamba kwa wanhu hawawele Wayahudi.” Honhu ha mwaluko ha chitabu cha Waloma (1-12), ndo hawele honhu halingulangusa ng'hatu mbuli ya Nguluwi na honhu ha keli hana menji ga malajizo

galingulapa kikala kuli ukomu wa makundo.

Gali Mgati

Paoli kangwaluka baluwa kwa kizelesa yuye na kulonga yalihi yalingumwidichila (1:1-15).

Hamba kangwandika mbuli ya chiwunhu hela na wula ulohozi ulingukuya kukolela Yesu Kilistu (1:16-11:36).

Kumala kwa aga Paoli kungulavya malajizo menji kuli mbuli ya kikala kwa wanhu walingumkunda Yesu Kilistu (12:1-15:13).

Paoli kangugomanyiza kwa kulavya ulamso winji kwa wanhu wawele mli chilundo cha wanhu walingumkunda Kulistu ako Loma (16).

¹ Heni Paoli, chitumagwa wa Yesu Kilistu. Nguluwi nakanyhema ndiwe mtumigwa na kunyagula ndiwe ndiwadamlila wanhu Mbuli Inojile ya heye.

² Aho katali, Nguluwi nakalagana na wanhu kwa Mbuli Inojile kukolela waloli wa heye kuli Maandiko Matakatifu. ³ Ayi Mbuli Inojile ya heni yangumdamlila Mwana wa Nguluwi, Mkulu wa hetwe Yesu Kilistu, heye kwa lukuli nakavumbuka mlukolo lwa Daudi. ⁴ Ila heye nakatawizwa yawe mwana wa Nguluwi kwa ludali lwa Muhe Yelile kwa kumzilipula Yesu Kilistu Mkulu wa hetwe. ⁵ Kwa nzila ya heye, tubochela kunoga kwa heye tuwe watumigwa kwa chiwalo cha Kilistu, leka tuwadite wanhu hawawele Wayahudi wenamize kwa chiwalo cha makundo. ⁶ Na hemwe kahi muwele ako Loma, hemwe namchemigwe na Nguluwi, muwe wanhu wa heye

Yesu Kilistu. ⁷ Lelo ndaguwandichila hemwe mweng'ha muli ako Loma mlinguganigwa na Nguluwi, mchemigwe muwe wanhu wa heye welile.

Nguluwi mhaza wa hetwe na Mkulu wa hetwe Yesu Kilistu, yawape hemwe utambichizo na kikala goya.

Malumbo kwa Nguluwi

⁸ Nding'hali kwaluka geng'ha, ndangumnonela Nguluwi wa heni, kukolela Yesu Kilistu kwa hemwe mweng'ha, kwa vila makundo ga hemwe gangudamligwa na wanhu weng'ha muisi. ⁹ Nguluwi yondilingumfugamila kwa nhumbula ya heni yeng'ha chila zuwa kwa kulavya ulolezi wa Mbuli Inojile ya Mwana wa heye, kotawiza kota heni hambe ndikusemweni, ¹⁰ chila zuwa hondimlanda Nguluwi. Ndangumlanda Nguluwi, wone yagane yamhalile mhela unojile wa kuya kuwajendela. ¹¹ Mina ndangugana ng'hatu ndikoneni ndiwagawile na hemwe ndolendole za chimuhe za kuwakangaza. ¹² Gondilingulonga hano, weng'ha heni na hemwe tikangaze, hemwe kwa makundo ga heni na kwa makundo ga hemwe. ¹³ Hemwe wang'holozangu ndangugana mvizele hino, nangana kukujendelani mbaka sambu ndemezwa. Nangana wanhu wamkunde Nguluwi hali hemwe, kota wanhu nawamkundile hali wanhu hawawele Wayahudi. ¹⁴ Namhegwa mijito ya kuwadamlila wanhu weng'ha, Wagilichi na hawawele Wagilichi, wasugu na wapoka. ¹⁵ Ndo mina heni ndangugana

ng'hatu kuwadamlila Mbuli Inojile hemwe kahi mlingikala ako Loma.

Ludali lwa Mbuli Inojile

¹⁶ Hambe ndiyonele soni Mbuli Inojile, kwa vila ina mong'ho wa Nguluwi lwa kumlohola chila munhu yalingukunda, mwaluko kwa Wayahudi, na hamba kwa wanhu hawaweke Wayahudi.

¹⁷ Mina Mbuli Inojile yangulajila hazelu Nguluwi vyoyaweke nguwadita wanhu watanganiche kwa heye, wanhu wanguwa ahi kwa kukunda, kulawila mwaluko mbaka kuduma. Kota vyogandichigwe mli Maandiko Matakatifu, “Munhu yanojile kwa Nguluwi kochikala kwa kukunda.”

Wihe wa wanhu

¹⁸ Nguluwi kalajila kuzudila kwa heye kulawila kilanga, iwalawile weng'ha walingumbeza Nguluwi na kudita gehile, wala weng'ha walingudita kukomya kuleche kuzeleka. ¹⁹ Gala galingumudita Nguluwi yazeleche kwa hewo ga hazelu ng'hatu, kwa vila heye Nguluwi nakagadita gazeleche kwa hewo. ²⁰ Kulawila zuwa Nguluwi vyoyalumbile isi, ludali lwa heye mazuwa gose, na ukulu wa heye, havikoneka hazelu, hanga havilingoneka kwa meho, vyanguzeleka ng'hatu. Wanhu woweza kugazela kwa vinhu navyoyalumbile Nguluwi. Ahyo wahela chinhu cha kigwala.

²¹ Hanga lowamzelele Nguluwi, hawalingumtoga kota Nguluwi wa hewo na hambe wate malumbo, lelo chowalingijesa chali chaupoka na nhumbula za hewo ziwa nhitu. ²² Wangidaya wana luhala aku waweke wapoka. ²³ Waleka kumtoga Nguluwi yalingikala mazuwa gose, ila

wangujifugamila jimalukolo jiwhanile na wanhu walingubagama na videje ama migongolo na vilumbigwe vilingutambala.

²⁴ Ahyo Nguluwi nakawaleka wawinze maya gehile ga nhumbula za hewo na kudita mbuli za soni mli ng'huli za hewo. ²⁵ Wangugalamla kukomya kwa Nguluwi kwa udesi, wanguvito-gola na wanguvifugamila vinhu vilumbigwe na Nguluwi, ila hawalingumtogola heye yalumbile yalinguganigwa kutogoligwa mazuwa gose! Ena.

²⁶ Kwa vila wangudita ahyo, Nguluwi nakawaleka wawinze gala gehile. Na wadala wa hewo, wanguleka kuwasa na walume kota vyowalumbigwe, wangigana hewo kwa hewo.

²⁷ Na walume nawo hiho waleka kuwasa na wadala kota vyowalumbigwe, wangigana hewo kwa hewo. Wangiditila mbuli za soni walume kwa walume, ahyo wangigalila wawo kugazigwa kwa gala gehile ga hewo gowaditile.

²⁸ Kwa vila wanhu awo nawaleka kumzela Nguluwi kwa luhala lwawo, Nguluwi nakawaleka wawinze luhala lwa hewo lwajilile, wadite gala hawaganigwe kudita. ²⁹ Wanhu awa wamema wihe weng'ha, wihe na maya na kugana kuwifya na kugana vinhu vya wanhu wanji na kukopola na kilewa na uhadi na kuwifya. Wanguheha ³⁰ na kulonga vinhu vihile kwa wanhu wanji na wangumzudila Nguluwi na wawele na maligo na wawele na mnvivi na kidaya na walingijesa kudita gehile na walingulema kuwahulichiza wahaza wa hewo. ³¹ Wahela luhala na hambe webate ilagano na hawalinguwanojeza ne kuwonela isungu

wanhu wanji. ³² Wanguvizela kota kuli malajizo gatanganiche ga Nguluwi wanhu walingudita vinhu kota avyo wangunganigwa kubagama. Hawalingulutilila kudita vinhu avyo viliyeng'ha, ila kuno wanguwatogola wanhu walingudita mbuli azo.

2

Utaguso wa Nguluwi

¹ Ahyo gwa miyangu, wone ulinguwatagusa wanhu wanji kwa wihe, huchigombela hebu hanga hegwe uwe whaani. Kwa vila vyouwatagusa kwa wihe wanhu wanji, aku nagwe ulingudita gala gowalingudita hewo kwangipanjila gwegwe uliyengha. ² Natwe tuvizela kutagusa kwa Nguluwi kwa wanhu walingukola mbuli kota azo. Natwe tuvizela kota utaguso wa Nguluwi wangukoleka kwa kukomya. ³ Ila hegwe uli nguwatagusa wanhu wali ngudita mbuli kota azo, na kahila nagwe kwangukola gago, hambi kwangijesa kota kobudala utaguso wa Nguluwi? ⁴ Ama kwangubeza igano lya heye ling'hangala lya Nguluwi, kubeteza kwa heye ne kuvizela, ahyo isungu lya heye lyangugana kukulongoza umgalamchile Nguluwi? ⁵ Ila hegwe uwele na nhumbula igagadale, na ulingubeza wa kuleka gehile, ahyo kwangimemezela gwegwe uliyeng'ha kugazigwa kwa zuwa lila lya kuzudila mhela ula utaguso utanganiche wa Nguluwi loyoulajila. ⁶ Zuwa alyo Nguluwi komlipa chila munhu kwa chila nachoyaditile. ⁷ Wala wanhu walingulutilila kudita ganojile, aku wopala ukulu na koneka kana lutogo na kuleka

kubagama. Wanhu awa Nguluwi kowapa ukomu wa mazuwa gose. ⁸ Ila wala wamwe wali na uyengha, walingulema mbuli zinojile na kuwinza gehile, ndangukomya Nguluwi kowatagusa kwa ng'halazi ya heye. ⁹ Kugaya na usungu womuyila chila munhu yoneche yalingudita gehile, mwaluko kwa Wayahudi hamba kahi kwa wanhu hawawele Wayahudi. ¹⁰ Heye Nguluwi kowapa ukulu na koneka kana lutogo na kikala goya kwa wala walingudita ganojile. Mwaluko kwa Wayahudi hamba kwa wanhu hawawele Wayahudi. ¹¹ Mina Nguluwi hambe yambagule munhu yoneche.

¹² Wala walingudita gehile aku walihela Malajizo ga Musa, wokwaga walihela Malajizo na wala walingudita gehile aku wawele na Malajizo ga Musa, wotaguswa kwa Malajizo. ¹³ Kwa vila hawawele wala walinguhulika Malajizo ndo wala walingukundigwa na Nguluwi, ila wala walingibata Malajizo ndo wowazigwa kota wangunoza hali Nguluwi. ¹⁴ Wanhu hawawele Wayahudi wahela Malajizo ga Musa. Ila wokola chila chilingulawa mnhumbula za hewo kota Malajizo vyogalingugana, wawo hewo wowa na malajizo hali hewo hanga walihela Malajizo ga Musa. ¹⁵ Mbuli za hewo zowalingudita zangulajila kuta galanguganigwa na Malajizo gandikwa mnhumbula za hewo. Nhumbula za hewo zangulajiza kuta aku ndo kukomya, kwa vila majesa ga hewo gangulajila wone wangudita ganojile ama gehile. ¹⁶ Aga golawila zuwa Iya utaguso hala Nguluwi kukolela Yesu Kilistu hoyotagusa mbuli za uviso za wanhu,

kota Mbuli Inojile yondamle vyoilingulonga.

Wayahudi na Malajizo ga Musa

¹⁷ Lelo hegwe ndaze? Wone kwangichema gwegwe Myahudi, kwangitumbila Malajizo kwangidaila kuta munhu wa Nguluwi. ¹⁸ Wone hegwe kuvizela chila choyalingugana Nguluwi udite na koweza kuhagula ganojile kwa vila Malajizo gakulangusa. ¹⁹ Wone hegwe kwangiwna munhu yalingulongoza wanhu hambe walole, na lumuli lwa wanhu wawele kutitu, ²⁰ wone hegwe kwa mlangusa wa wapoka na wala hawanavizela malanguso, kwa vila kwangijesa kuli malajizo kwanako kudaha kweng'ha na kukomya. ²¹ Lelo hegwe kwangulangusa wanji, lekachoni hambe wilanguse gwegwe uliyengha? Kwanguwadamlila wayago waleche kuhiza, hambi hegwe hambe uhize? ²² Hegwe ulinguwalonjela wanhu, mleche ung'hondwa, hambi hegwe hulingudita ung'hondwa? Kwanguzudila jimalukolo ja milungu ja udesi na ndaze hegwe hilinguhiza mli ng'handaza za milungu? ²³ Kwangidaila Malajizo ga Nguluwi, hambi hegwe hilingumbeza Nguluwi kwa kulema kibata Malajizo ga heye? ²⁴ Kota hila Maandiko Matakatifu vyogalingulonga, “Kwa mbuli ya hemwe Wayahudi, wanhu hawawele Wayahudi waliliga itagwa lya Nguluwi.”

²⁵ Kwinjila ikumbi ndo chowa chinhu chinojile wone wibatilile Malajizo, ila wone hulingibatilila Malajizo kwangiwhana na munhu yula hanenjila ikumbi. ²⁶ Wone munhu hawele Myahudi,

henjile ikumbi, wone yakole kota Malajizo vyogalingugana, Nguluwi homuwaza kota munhu yenjile ikumbi? ²⁷ Wanhu hawawele Wayahudi wala wang'hali kwinjila ikumbi lya chilukuli ila wangibatilila Malajizo, wowatagusa kwa gehile hemwe Wayahudi kwa vila hamlingibatilila Malajizo hanga muwele na Malajizo gandichigwe. ²⁸ Ndo kulonga, haiwele chila munhu nayali ngoneka kwa kunze Myahudi ndo Myahudi ng'hatu na munhu howa Myahudi ng'hatu wone yenjile ikumbi chilukuli. ²⁹ Myahudi ng'hatu ndo yula yawele Myahudi wa mgati, yula yenjile ikumbi mnhumbula. Ayi ndo mijito ya Muhe wa Nguluwi, hachiwele chinhu cha Malajizo gandichigwe. Munhu yawele ahyo kangutogoligwa na Nguluwi, na haiwele kwa wanhu.

3

¹ Lelo Myahudi kana choni ng'hatu kusinda wanhu wanji? Hambu kwinjila ikumbi chiwa chinhu chitanganiche? ² Ena, kuna vinhu vikulu vinji. Cha mwaluko Nguluwi nakawapa Wayahudi usenga wa heye. ³ Lelo yowa ndaze wone wayawo wamwe hawawele wa kukundigwa? Ndaze, mbuli ayi yokusa kukundigwa kwa Nguluwi? ⁴ Ne hado! Nguluwi kopona wa kukundigwa mazuwa gose, na chila munhu kokoneka mdesi. Kota Maandiko Matakatifu vyogalingulonga kumlapa Nguluwi, “Chila houlonga, mbuli za hegwe zowa za kukomya, na houtagusa hegwe kwangusinda.”

⁵ Ila wone gehile ga hetwe gangulajila kota Nguluwi kangudita ganojile, lelo tulonge choni? Tulonge Nguluwi kanguwifya wone yatutaguse? Aha ndangulonga chiwunhu. ⁶ Ne hado! Wone na iwe ahyo, Nguluwi yahawataguse ndaze wanhu wa isi?

⁷ “Wone udesi wa heni wangonjeza kukomya kwa Nguluwi na wangonjeza ukulu wa heye, lelo lekachoni ndangutagusigwa ndina gehile?”

⁸ “Lekachoni hambe tulonge, tuleche kudita gehile leka ganojile goye?” Wanhu wanji nawandiga, nawalonga kota heni ndangulangusa mbuli azo. Wotagusigwa kota vyoilingulapigwa.

Haduhuli munhu yatanganiche

⁹ Tulonge choni lelo? Hetwe Wayahudi tutanganika kusinda wanhu wanji? Ne hado! Kota navyondiwalonjele aho katali, kuta Wayahudi na wanhu weng'ha hawaweke Wayahudi wana gehile. ¹⁰ Kota Maandiko Matakatifu vyogalingulonga!

“Kwa Nguluwi haduhuli ne yumwe yanojile,

¹¹ haduhuli munhu ne yumwe yavizelele, haduhu ne yumwe yalingumpala Nguluwi.

¹² Weng'ha wamleka Nguluwi, weng'ha hawatanganiche hali Nguluwi,

haduhuli yalingudita ganojile,

haduhuli ne yumwe.

¹³ Mimelo ja hewo kota chilaga chilimwazi,

myango za hewo zangulonga udesi.

Mumlomo mwa hewo mwangulawa ulonzi uwele na dunga kota ya izoka.

14 Mgati mwa milomo ja hewo jilunda upanjilo uwele usungu.

15 Magulu ga hewo gangubilimila kukopola.

16 Chila howoluta wangwambuza kubagama na kugaza.

17 Hawavizelele kikala goya,

18 hambe wamdumbe Nguluwi.”

19 Lelo tuvizela kuta Malajizo ga Musa vyogalingulonga, gangulonga na wanhu wala wawele na Malajizo leka chila munhu yaleche kigombela, na wanhu weng'ha watagusigwe na Nguluwi. 20 Ahyo haduhu munhu yoneche yalinguwazigwa katanganika ama kanoga hali Nguluwi, kwa kudita vyogalingugana Malajizo, leka Malajizo gangutugana tilolele kudita gehile.

Kukundigwa na Nguluwi

21 Ila lelo, Nguluwi kaidita nzila ya heye ya kuwadita wanhu wawe watanganiche hali heye izeleche. Nzila ayi hailingitumbila Malajizo. Vivila vitabu vyandichigwe na

Musa na vya waloli, vyangutawiza vinhu avi. 22 Nguluwi kanguwakunda wanhu wawe watanganiche hali heye kwa kumkunda Yesu Kilistu. Nguluwi kangudita ahyo kwa wanhu weng'ha walingumkunda Kilistu, haduhuli kibagula kweng'ha kwa Wayahudi na wanhu waji. 23 Wanhu weng'ha wadita gehile na wamalilwa na ukulu wa Nguluwi. 24 Ila kwa

ndolendole ya utambichizo wa Nguluwi, wanhu weng'ha wanguditigwa watanganiche kwa kukolela kwa Yesu Kilistu yalinguwagombola.

25 Nguluwi nakamlavya Yesu Kilistu kwa danda

ya heye, yawe nzila ya kuhilula wihe wa wanhu kwa gala gowaditile, kwa kumkunda heye na kadita ahyo leka yalajile heye kuta katanganika. Kwa vila aho katali kuli kubeteza kwa heye, nakaleka kuwagaza wanhu kwa gehile galongole kuditikwa. ²⁶ Lelo sambu kanguwinza gehile ga wanhu yawalajile kutanganika kwa heye. Mina heye Nguluwi kanoga na kumdita munhu yoneche yatanganiche yalingumkunda Yesu.

²⁷ Lelo toweza kidayila choni? Haduhu! Kwa chinhu chachi? Hambu kwa kibata Malajizo? Hebu! Ila kwa vila twangukunda. ²⁸ Mina Nguluwi kangumkunda munhu yawe yatanganiche kwa kukunda, ila haiwele kwa kibata Malajizo ga Musa. ²⁹ Hambu Nguluwi ndo Nguluwi wa Wayahudi waliyeka? Hambu na heye hawele Nguluwi wa wanhu wanji? Ena, heye ndo Nguluwi wa wanhu weng'ha. ³⁰ Nguluwi ndo yumwe, na heye nakawadita wenjile ikumbi wawe watanganiche kwa makundo ga hewo, na wanhu hawenjile ikumbi kahi kwa makundo ga hewo. ³¹ Lelo ndaze, twanguwika malajizo hafungo mwa makundo aga? Ne hado, ila twanguwinza Malajizo.

4

Abulhamu kakundigwa

¹ Lelo tulonge ndaze mbuli za Abulhamu, mhaza wa hetwe nakabochema choni? ² Kwa vila, wone Abulhamu nakawazigwa kota yatanganiche kwa gala goyaditile, yahawele na chinhu cha kidayila, ila haiwele hali Nguluwi. ³ Mina Maandiko Matakatiifu gangulonga,

“Abulahamu nakamkunda Nguluwi na heye Nguluwi nakamuwaza kuta katanganika.”

⁴ Munhu hoyokola mijito halingupegwa kota ndolendole, ila kangupegwa kota ifungu lya heye. ⁵ Ila wone munhu hambe yetumbile

madito ga heye, ila kangumkunda Nguluwi yalinguwosela wehile, lelo kwa makundo ga hewo, Nguluwi nakamkunda kota katanganika.

⁶ Daudi nakalonga chinhu chichi, hoyalonjile chiba kwa munhu yula Nguluwi yamkundile kota katanganika, ne kulola madito ga heye.

⁷ “Chiba wala woselwe gehile gowaditile, Na wihe wa hewo wusigwa.

⁸ Chiba munhu yula wone wihe wa heye Mkulu hambe yakumbuchile!”

⁹ Lelo ndaze, kusangalala aku koyalingulonga Daudi kwa wala wenjile ikumbi yeka ama kwa wala hawenjile ikumbi? Ne hado, vivila na wanhu hawenjile ikumbi, kota vyondongole kulonga, “Abulahamu nakakunda, na heye Nguluwi nakamkunda kota katanganika.”

¹⁰ Ndaze, Abulahamu nakawazigwa kuta nakatanganika honayali yang'hali kwinjila ikumbi, ama hoyenjile ikumbi? Nakawazigwa kuta nakatanganika loyang'hali kwinjila ikumbi na haiwele loyenjile ikumbi. ¹¹ Abulahamu

nakenjila ikumbi hamba, na kwinjila kwa heye ikumbi kuwa ulajilo wa kulajila kuta Nguluwi kamkunda kota katanganika kwa chiwalo cha makundo ga heye, hala nayawele hanenjila ikumbi. Ahyo, Abulahamu kawa mhaza wa wanhu walingumkunda Nguluwi hanga hawenjile ikumbi leka wakundigwe na

Nguluwi kota watanganika kwa heye. ¹² Vivila Abulahamu ka mhaza wa wanhu wenjile ikumbi, ila haiwele kwa kwinjila ikumbi yeka, leka kwa vila wanguwinza nzila ya makundo ga mhaza wa hetwe Abulahamu nayoyawele nayo naloyang'hali kwinjila ikumbi.

Ilagano lya Nguluwi lyangubocheligwa kwa makundo

¹³ Nguluwi nakalagana na Abulahamu na nhanzi ya heye kota isi yeng'ha yahawele ya hewo. Woibochela isi yeng'ha haiwele kwa vila Abulahamu nakadita kota Malajizo vyogalonjile, ila kwa vila nakamkunda Nguluwi nakukundigwa kuta katanganika. ¹⁴ Kwa vila wone gala goyalagane Nguluwi wangupegwa wanhu wala walingibatilila Malajizo hela, lelo makundo hagowa chinhu na vivila chila choyalonjile Nguluwi hachiwa chinhu. ¹⁵ Malajizo gangwambuza kuzudila kwa Nguluwi, ila wone kuduhu Malajizo nahakwalinguwa na wihe.

¹⁶ Ahyo ilagano lyangitumbila makundo, leka ilagano lila lyoneche kota ndolendole ya Nguluwi kwa nhanzi zeng'ha za Abulahamu, haiwele kwa wala walingibatilila Malajizo waliyeng'ha, ila vivila kwa wala walingikala kwa makundo kota vyonayekale Abulahamu, nayawele mhaza wa chimuhe wa hetwe tweng'ha. ¹⁷ Kota Maandiko Matakatifu vyogali ngulonga, “Ndikuhagula uwe mhaza wa isi nyiji.” Ilagano lino lyakukomya hali Nguluwi yakundigwe na Abulahamu. Nguluwi yalinguwapa ukomu wabagame, na vinhu vilikuduhu vyanguwakuko. ¹⁸ Abulahamu

nakakunda na kutumbila hanga nakwali kuduhu chinhu cha kitumbila, ahyo kawa mhaza wa isi nyinji. Kota Maandiko Matakatifu vyogolonga, “Lulelo lwa hegwe lowa lwinji metemete!”¹⁹ Abulahamu nayali na ukulu wa mihela behi miya imwe, ila makundo ga heye hagamunguche hanga yavizelele kota lukuli lwake luwa kota lufile, howa na mwana na mche wake Sala, nayali mhende.²⁰ Abulahamu nahawele na majesa na ilagano lya Nguluwi, ila nakawa na ludali kwa makundo ga heye, ahyo nakamtogola Nguluwi.²¹ Na kavizela ng'hatu kota Nguluwi kanguweza kukola gala goyalagane.²² Ahyo kwa makundo ga heye, “Nguluwi nakalonga Abulahamu ka munhu yatanganiche.”²³ Mbuli ayi, “Nakamkunda kota katanganika,” Handichilwe yuye nayali yeng'ha,²⁴ vivila twangwandichilwa na hetwe tuwazigwe na Nguluwi kota tukunda, yamzilipule Mkulu wa hetwe Yesu Kilistu.²⁵ Heye nakalavigwa yabagame kwa gehile ga hetwe, hamba nakazilipuka leka tuwe watanganiche.

5

Kutanganika hali Nguluwi

¹ Lelo kwa vila tuditwa tuwe watanganiche kwa makundo, lelo twangikala goya na heye Nguluwi kukolela Mkulu wa hetwe Yesu Kilistu.
² Kwa kitumbila kwa hetwe, Yesu nakatigala kuli kunoga kwa heye Nguluwi motulingikala sambi, na twangusangalala kwa kubeteza ukulu wa Nguluwi.
³ Ena, haiwele ago hela, kahi twangusangalala mli magazo ga hetwe, tuvizela mag-

azo gangigala ubetezo, ⁴ nawo ubetezo wangigala utanganizo, na utanganizo wangigala utumbilo. ⁵ Kitumbila hambe kumbase munhu soni, mina Nguluwi nakejidila mnhumbula za hetwe igano lyake kukolela Muhe Yelile yatupele hetwe.

⁶ Lotwali hela ludali, mhela Nguluwi loyauhagule lowuyile, Kilistu nakabagama kwa wihe wa hetwe. ⁷ Haiwele ubewe kwa munhu kubagama kwa chiwalo cha munhu yatanganiche, ila hanji munhu kobagama kwa chiwalo cha munhu yanojile. ⁸ Ila Nguluwi nakalajila kangutugana, mina lotwali tung'hali na gehile, Kilistu nakabagama kwa mbuli ya hetwe. ⁹ Ila kwa vila tuditwa tuwe watanganiche kwa danda ya Kilistu, yangoneka ng'hatu kotulohola kulawa kuli kuzudila kwa Nguluwi. ¹⁰ Lotwali tung'hali wang'honyo wa heye Nguluwi, natuhanyiswa na heye kwa kubagama kwa mwana wa heye. Kwa vila lelo natuhanyiswa na heye, yangulajila ng'hatu toloholigwa kwa ukomu wa Kilistu! ¹¹ Ila haiwele ago yeng'ha, ila weng'ha twangumwemwetela kwa gala yaditile Nguluwi, kukolela kwa Mkulu wa hetwe Yesu Kilistu yula yatuhanyise na Nguluwi.

Adamu na Kilistu

¹² Gehile nagenjila muisi kukolela munhu yumwe, na kubagama nakwinjila kwa kukolela gehile. Ahyo, kubagama nakwenela kwa wanhu weng'ha, kwa vila weng'ha nawadita gehile. ¹³ Gang'hali Malajizo kuwa kuko, gehile galikuko mli isi yeng'ha, ila gehile hambe gawazigwe kota wihe hala hohali haduhu Malajizo. ¹⁴ Ila kwaluchila mhela wa Adamu mbaka mhela

wa Musa, kubagama nakulongoza na wala hawaditile gehile kota ga Adamu, ga kumhinduka Nguluwi.

Adamu nakewhana na Kilistu nayezele hamba. ¹⁵ Ila wihe wa Adamu hauwhanile na utambichizo wa Nguluwi. Mina, hanga gehile ga munhu yumwe kwambuza kubagama kwa wanhu weng'ha, kwa isungu lya munhu yumwe, yawele ndo Yesu Kilistu, Nguluwi nakawonjezela weng'ha utambichizo na ndolendole za heye. ¹⁶ Ndolendole ya Nguluwi haiwhanile na wihe wa munhu yumwe. Kwa vila munhu yumwe loyaditile gehile, Nguluwi nakatagusa, ila hala lowawifile wanhu wenji, Nguluwi nakegala ndolendole ya kuwadita watanganiche. ¹⁷ Kwa wihe wa munhu yumwe, kubagama nakulongoza kukolela munhu ayo yumwe. Ila yangoneka hazelu, choyaditile munhu yumwe, yawele ndo Yesu Kilistu, ndo chikulu ng'hatu. Weng'ha walingubochela utambichizo ukulu wa Nguluwi na ndolendole ng'hulu yakuditwa kutanganika, wolongoza kuli ukomu kukolela Yesu Kilistu.

¹⁸ Lelo kota hila kwa gehile ga munhu yumwe vyogegale utaguso kwa wihe wa wanhu weng'ha, hiho du chinhu chimwe chinojile kwa Nguluwi, chowagombola wanhu weng'ha na changuwapa kutanganika na ukomu. ¹⁹ Kulema kuhulichiza kwa munhu yumwe, wanhu weng'ha nawadita gehile, hiho kwa kufugama kwa munhu yumwe kawadita wenji wawe watanganiche hali heye Nguluwi.

²⁰ Malajizo nagalawila, gambuza konjezeka kwa gehile, ila hala gehile logonjezeche, kunoga

kwa heye Nguluwi nakonjezeka ng'hatu. ²¹ Kota hila gehile vyogalongoze kwa kubagama, vivila utambichizo wa Nguluwi wolongoza kwa gatan-ganiche na kutuhilika kuli ukomu mazuwa gose kwa kukolela Yesu Kilistu Mkulu wa hetwe.

6

Twangikala tutanganiche kwa chiwalo cha Kilistu

¹ Tulonge choni lelo? Tulutilile kusigala kuli gehile leka kunoga kwa heye Nguluwi konjezeche? ² Ne hado! Hetwe natubagama, na hatulongozwa kahi na gehile, lelo tolutilila ndaze kulongozwa na gehile? ³ Hambi mvizela lotubatizigwe natilumba na Yesu Kilistu? Hetwe natilumba kuli kubagama kwa heye kwa kubatizigwa. ⁴ Hamba, lotubatizigwe natutilwa hamwe na heye, nakilumba kuli kubagama kwa heye, leka kota hila Kilistu vyoyazilipuche kuli wanhu wabagame kwa ukulu wa mhaza, hetwe natwe twikale mli ukomu unyale.

⁵ Mina wone hetwe tilumba na heye mli kubagama kota heye, vivila tochilumba na heye kwa kuzilipuligwa kuli wabagame kota heye. ⁶ Kwa vila natuvizela wunhu wa hetwe wa katali naubagamizwa hamwe na Kilistu mumsalaba, leka ludali lwa gehile luwele mlukuli lwa hetwe luwifigwe, ahyo tuleche kahi kuwa wapogozo wa gehile. ⁷ Kwa vila hotubagama, twangugomboligwa kulawa kuli ludali lwa gehile. ⁸ Lelo wone tubagame hamwe na Kilistu, twangukunda tochikala na heye. ⁹ Kwa vila natuvizela Kilistu mina kazilipulwa

kuli wanhu wabagame, na hobagama kahi, kubagama hakumlongoza kahi. ¹⁰ Ahyo, kwa vila nakabagama lwa kamwe hela, gehile gahela ludali, na ukomu woyawele ngikala sambi kangulongozwa na Nguluwi. ¹¹ Ila hemwe kahi miwone mwemwe kota mbagama kwa kulongozwa na gehile, ila mwawakomu kwa Nguluwi kukolela Yesu Kilistu.

¹² Ahyo, gehile galeche kuwalongoza kahi mli ng'huli za hemwe zilingukubagama, leka mleche kuwinza maya ga lukuli. ¹³ Kahi mleche kulavya vitomo vya hemwe vya lukuli vilongozwe na gehile kota vinhu vya kuditila wihe. Ila milavye hemwe mwemwe kwa Nguluwi kota wanhu wazilipulwe kulawa wanhu wabagame, mlavye vitomo vya hemwe vidite gala ganojile kota vyoyalingugana Nguluwi. ¹⁴ Mina, gehile hogowalongoza kahi, kwa vila hemwe hamlingulongozwa na malajizo, ila hemwe mwangulongozwa na kunoga kwa heye.

Upogozi wa kudita ganojile

¹⁵ Lelo tulonge choni? Tudite gehile kwa vila hatulingulongozwa na malajizo, ila twangulongozwa na kunoga kwa heye? Ne hado! ¹⁶ Ndangukomya ng'hatu, mvizela wone milavye hemwe mwemwe kota wapogozi na kumhulichiza munhu yunji, hemwe mwanguwa wapogozi wa ayo mlingumhulichiza. Homuwa wapogozi wa gehile momalila kuli kubagama, homuwa wapogozi kwa kumhulichiza Nguluwi, mokoneka mtanganiche kwa Nguluwi. ¹⁷ Ila malumbo kwa Nguluwi, hanga namwali

wapogozi wa gehile, ila lelo mwangibata ng'hatu mnhumbula malanguso geng'ha gala gombochele. ¹⁸Mgomboligwa kulawa muupogozi wa gehile, muwa wapogozi wa utanganizo. ¹⁹Aha ndangulonga hano ndangutumiya ulonzi uzeleche wa wanhu, lekachoni kwa ung'hochele wa hemwe mwemwe. Kwa vila mhela umwe vyomilavile vitomo vya ng'huli za mwemwe kuditila wihe na kuwifya, hihyo mlavye vitomo vya ng'huli za hemwe kwa kuwadita muwe mwelile.

²⁰Lomwali wapogozi wa gehile mwali milejehe kulawila kuli kutanganika. ²¹Lelo mpata choni zuwa lila kwa mbuli zila mwanguzonela soni sambi? Mina golawa mwa mbuli azi ndo kubagama! ²²Ila lelo mina mgomboligwa kulawa mli upogozi wa gehile namuwa vitumagwa wa Nguluwi, chonjezeche kwa hemwe sambi ndo welo, na chilawila ndo ukomu wa mazuwa gose. ²³Mina chonolo cha gehile ndo kubagama, ila ndolendole yalingulavya Nguluwi ndo ukomu wa mazuwa gose kuli kilumba na Yesu Kilistu, Mkulu wa hetwe.

7

Malajizo ga kihola

¹ Wang'holozangu ndangona mogazela aga gondilingulonga, kwa vila ndangulonga na wanhu wagazelele malajizo. Malajizo gangumlongoza munhu mhela yawele mkomu. ² Kota hila, mdala yaholeche kanguwohigwa na malajizo mhela weng'ha mlume wa heye yang'hali mkomu, ila wone mlume wa heye

yabagame, mdala ayo halingulongozwa na malajizo. ³ Ahyo, ayo mdala wone yekale na mlume yunji mhela mlume wa heye yang'hali mkomu, kochemigwa mng'hondwa, ila wone mlume yabagame, ayo mdala hambe yalongozwe kahi na malajizo, howa mng'hondwa hanga yaholeche na mlume yunji. ⁴ Hiho du, na hemwe wang'holozangu nambagama, hamlingulongozwa kahi na Malajizo kwa vila milumba na lukuli lwa Kilistu, lelo muwa wanhu wa heye wazilipuligwe kuli wanhu wabagame, leka tumditile Nguluwi ganojile. ⁵ Mina lotwali tuchikala aku tulongozwa na lukuli, maya ya gehile nagenuligwa na Malajizo, na zikola mijito mli ng'huli za hetwe na geng'ha tugaditile gatugalila kubagama. ⁶ Ila sambi tilejeha kuli Malajizo, kwa vila natubagama, na kahi hatulongozwa kuli mbuli yila ituditile wapogozu. Ahyo lelo twangumfugamila Nguluwi mli nzila ya sambu ya Muhe Yelile na haiwele kwa nzila ya katali ya malajizo gandichigwe.

Malajizo na gehile

⁷ Tulonge choni lelo, tute malajizo ndo gehile? Ne hadu! Ila kukolela Malajizo, salikuvizela gehile ndo choni. Wone Malajizo hagailonga, "Uleche kugana chinhu cha muyago." Salikuvizela kota kugana kula ndo kwiha. ⁸ Kwa malajizo ago, gehile nagapata honhu ha kuwa na maya mgati mwa heni. Kwa vila ne malajizo gehile ndo chinhu chifile. ⁹ Katali londali mkomu ne malajizo, ila mzilo wowuyile gehile nagenela mli ukomu wa heni, nani ndali kota mbagame.

¹⁰ Nambona mzilo awo ulinguganigwa wigale ukomu, ila kwa heni ungalila kubagama. ¹¹ Kwa vila gehile nagapata honhu ha kutumiya malajizo gala, inyhada na kung'hopola.

¹² Ahyo lelo, Malajizo gela, na mzilo wela, yangumnojeza Nguluwi, na unoga. ¹³ Lelo chila chinojile, chingalila kubagama? Ne hado! Ikoleka hino leka gehile goneche hazelu kota geha, chikoleche chila chinojile na kwambuza kubagama kwa heni. Ahyo gehile, kwa kukolela ula mzilo, naulajila ng'hatu vyowihile lukami.

Ngondo mgati mwa munhu

¹⁴ Natuvizela kota Malajizo gangulawa kwa Muhe Yelile, lelo heni nda munhu yawele na lukuli, nguzwa kota mpogozu wa gehile. ¹⁵ Sivizelele cho ndilingukola, mina chila cho ndilingulapa hambe ndichikole, ila chila cho ndili kuchizudila chondilikudita. ¹⁶ Wone ndidita chimbele cha hila vyondigana heni, ayi yangulajila ndangugakunda ng'hatu gala Malajizo ndo ganoga. ¹⁷ Lelo siwele heni nene ndili ngudita chinhu acho, ila gala gehile gali mgati mwa heni. ¹⁸ Nandivizela haduhu linojile lyoneche mgati mwa heni, kota uwunhu wa heni. Kwa vila ndangugana kudita ganojile, ila ndangulemwela. ¹⁹ Mina silingudita gala ganojile gondigana, ila ndangudita lila lihile lyosiganile ²⁰ Wone ndidita chimbele chondigana heni, ayi yangilajila siwele heni ndilingudita ago, ila gala gehile gali mgati mwa heni ndo galingudita ahyo.

²¹ Lelo nandiuzela mzilo awu, londigana kudita ganojile, ila ndangufika lila lihile ndo ndilinguli-hagula. ²² Mgati ng'hatu mwa nhumbula ya heni ndangusangalalila malajizo ga Nguluwi. ²³ Ila ndangona mna malajizo ganji galingukola mijito mlukuli lwa heni. Malajizo ago gangilema na malajizo ga luhala lwangu, na yangundita ndiwe mpogozi wa malajizo ga gehile galingudita mijito mlukululi lwa heni. ²⁴ Nda mzunwa heni! Yal-ih i yondohola kuli lukuli alu lulikundigala kuli kubagama? ²⁵ Malumbo kwa Nguluwi yalingu-dita ago kwa kukolela kwa mkulu wa hetwe Yesu Kilistu!

Ahi ndo vyondili heni ndiliyeng'ha, kwa luhala lwa heni, ndangugakolela mijito malajizo ga Ngu-luwi, ila chiwunhu, nda mpogozi wa malajizo ga gehile.

8

Kikala kwa ludali lwa Muhe Yelile

¹ Ahyo lelo haduhu utaguso kwa wihe wa wala wawele wa heye Kilistu Yesu. ² Mina mala-jizo ga Muhe ulingigala ukomu kwa kilumba na Kilistu Yesu gangombola kulawila kuli mala-jizo ga gehile na kubagama. ³ Chila chilingulemwa kuditikwa na Malajizo ga Musa, kwa vila lukuli luwele na gehile lwali hela ludali, Nguluwi nakadita ago kwa kumlajiza mwana wa heye nayawele na lukuli kota lwa hetwe tuwele na gehile, ahyo nakatagusa kwa wihe gehile gawele mlukuli alo. ⁴ Nguluwi naka-dita kutanganika ako leka kwenela kwa chila chinhu chilinguganigwa kuli Malajizo chikoleche

mgati mwa hetwe, wala tulingikala kwa Muhe Yelile, nahaiwele kwa lukuli luwele na gehile. ⁵ Mina, wala walingikala kwa kuwinza vyolugana lukuli, luhala lwao lwangulongozwa na majesa ga mlukuli. Ila wala walingikala vyoyogana Muhe Yelile, luhala lwao lwangulongozwa na majesa ga Muhe. ⁶ Kwa vila luhala lulingulongozwa na lukuli luwele na gehile lwangubagama, ila luhala lulingulongozwa na Muhe lwanguwa lukomu na kikala goya. ⁷ Luhala lulingulongozwa na lukuli ndo vilinguwadita wanhu wamzudile Nguluwi, kwa vila hambe wakunde Malajizo ga Nguluwi, nahawogokunda. ⁸ Wanhu walinguwinza maya ga lukuli howomganiza Nguluwi.

⁹ Ila hemwe, Muhe wa Nguluwi wone yekale mgati mwa hemwe, hamlongozwa na lukuli, ila mwangulongozwa na Muhe. Wone munhu yoneche kahela Muhe wa Kilistu, ayo hawele wa Kilistu. ¹⁰ Ila wone Kilistu ka mgati mwa hemwe, na hanji ng'huli za hemwe zaga kwa gehile, kwa hemwe Muhe ndo ukomu kwa vila mditwa muwe mtanganiche. ¹¹ Wone Muhe wa Nguluwi yula yamzilipule Kilistu kuli wanhu wabagame, kangikala mgati mwa hemwe, lelo ayo Nguluwi vivila yamzilipule Yesu kuli wanhu wabagame kozipa ukomu ng'huli za hemwe zilingoneka za kubagama, kodita ahyo kukolela Muhe wa heye yalingikala mgati mwa hemwe.

¹² Lelo wang'holozangu, twanayo mbuli, hambe tunganigwe kikala kota ng'huli za hetwe za wihe vyozingugana kikala. ¹³ Kwa vila wone mikale kwa kuwinza malapo ga ng'huli vyozigana ng'hatu mobagama. Ila wone kwa nzila ya Muhe

mogadumya madito ga hemwe gehile, mochikala. ¹⁴ Mina wala weng'ha walingulongozwa na Muhe wa Nguluwi, awo ndo wana wa Nguluwi. ¹⁵ Mina hambochele Muhe leka yalinguwadita hemwe wapogozi kahi na kuwadumbiza, ila mbochela Muhe yalinguwadita hemwe wana wa Nguluwi, na kwa ludali lwa Muhe, hetwe twangumchema Nguluwi, “Aba,” izeleche “Mhaza!” ¹⁶ Na ayo Muhe wa Nguluwi katawiza na nhumbula za hetwe kota hetwe twa wana wa Nguluwi. ¹⁷ Lelo kwa vila hetwe twa wana wa Nguluwi, ahyo hetwe twa wahalizi wa Nguluwi, twanguhaliza hamwe na Kilistu, wone tugazike na heye, vivila tikale na heye hali ukulu wa heye.

Ukulu ulinguya

¹⁸ Ndangona kuta magazoz ga mhela awu wa sambu ne hado hauwele chinhu wone tuwhanize na ula ukulu woulajilwa kwa hetwe. ¹⁹ Vilumbigwe vyeng'ha vyangumbeteza kwa lwao ng'hatu, Nguluwi yawalajile wana wa heye. ²⁰ Mina vilumbigwe naviwikwa vyoneche haviwele chinhu, ila haiwele kwakugana hewo, ila kota navyoyaganile Nguluwi. Leka ahyo wabaho utumbilo, ²¹ mina avyo navyo vilumbigwe vyogomboligwa kuli upogozi wa kuwifya, na vinjile hali ukulu wa wana wa Nguluwi. ²² Mina tuvizela mbaka sambu baha, vilumbigwe vyeng'ha vyangulila kwa usungu kota wa kulela mwana. ²³ Kahi haiwele hihyo vilumbigwe viliyeng'ha, ila na hetwe tuwele na ayo Muhe, yawele wamwaluko wa ndolendole za Nguluwi, natwe twangulila mgati mwa hetwe,

aku tubeteza Nguluwi yatudite tuwe wana wa heye, nhumbula za hetwe zigomboligwe. ²⁴ Mina kwa utumbilo awu hetwe tuloholigwa. Ila utumbilo wahela chinhu mina wone tuchone chila lotuchitumbila. Mina kakohi yalingitumbila chila choyalinguchona? ²⁵ Wone tulingitumbila chila hatunachona hebu, twangubeteza kwa kwimilila.

²⁶ Hiho du, na heye Muhe kangututanza muli ung'hochele wa hetwe. Mina hatuvizelele vyotulinguganigwa kulanda, ila Muhe heye kangutulandila kwa Nguluwi, kwa kung'ung'utila hambe kulonjeke. ²⁷ Na heye Nguluwi yalingulola mbaka mgati mwa nhumbula za hetwe, kavizela Majesa ga heye Muhe, kwa vila ayo Muhe kanguwalandila wanhu wa Nguluwi kwa kuwinza vyoyogana Nguluwi.

²⁸ Tuvizela kota, mbuli zeng'ha zangukoleka goya, kwa wanhu weng'ha walingumgana Nguluwi, mina wala yawachemile kwa chiwalo cha kugana kwa heye. ²⁹ Mina awo yawahagule kulawila katali, ndo yawahagule wewhane na Mwanage, leka Mwanage yawe wa mwaluko mli wang'holoze wenji. ³⁰ Lelo wala Nguluwi yawahagule ndo wala yawachemile, na awo yawachemile ndo wala yawaditile watanganiche ndo awo yawahanzanye na ukulu wa heye.

Igano lya Nguluwi kukolela Yesu Kilistu

³¹ Kwa mbuli azo zeng'ha, tulonge choni lelo? Wone Nguluwi yawele hamwe na hetwe, yalikohi yoza kutulemela? ³² Nguluwi hamlemeze hanga nayawele mwanage wa udewe, ila

nakamlavya kuli hetwe tweng'ha! Nakatugalila mwanage, ahyo, ndaze, hotugalila kwa kubweda vinhu vyeng'ha hamwe na heye? ³³ Munhu wachi yowalonjeleza wahaguligwe na Nguluwi? Heye Nguluwi yuye nakawakunda kota watan-ganika! ³⁴ Munhu wachi yowatagusa kwa wihe? Kuduhu! Mina Kilistu Yesu ndo yabagame, kahi nakazilipuka kuli wanhu wabagame kangikala kulume kwa Nguluwi heye ndo yuyo yalingutu-landila! ³⁵ Munhu wachi yotubagula na igano lya Kilistu? Ndaze ndo kugaya ama kugazigwa ama magazo ama nzala ama kwisilwa nguwo ama hali nongwa ama kubagama? ³⁶ Kota Maandiko Matakatifu vyogalingulonga,
 “Kwa mbuli ya hegwe, twangwimilila kubagama misi na chilo,
 twangudartilwa kota ing'holo lya kubagamizwa.”

³⁷ Hebu, mli mbuli azi zeng'ha, tusumya ng'hatu kwa kukolela heye yatuganile. ³⁸ Mina ndivizela ng'hatu kota haduhuli chinhu chiweza kutubag-ula na igano lya heye, ne kubagama ne ukomu ne wahilisi wa kilanga ama wala walingulongoza ki-langa ne galingulawila sambu ne golawila hamba, ne ulongozi ³⁹ ne gala gawele kuchanya, ne gala gawele hasi ng'hatu, ne choneche chilumbigwe, haduhu chitubagula na igano lya Nguluwi liwele mli Yesu Kilistu Mkulu wa hetwe.

9

Nguluwi na wanhu wa heye

¹ Ndangulonga ndikomya, heni nda munhu wa Kilistu hambe ndoje udesi. Majesa ga heni aku golongozwa na Muhe Yelile, yangundonjela

hambe ndonje udesi. ² Ndangugana kulonga ahi, ndina masinzo makulu na usungu wohambe umale mnhumbula ya heni. ³ Wone nandite chinhu choneche cha kuwatanza wang'holozangu, ndahajezile kulanda kupanjilwa na Nguluwi na kubaguligwa na Kilistu. ⁴ Awo ndo wanhu wa Isilaeli wala Nguluwi nayawahagule wawe wana wa heye, kawating'haniza kuli ukulu wa heye, nakadita ilagano na hewo, nakuwapa malajizo ga heye, na nzila ya kumfugamila na malagano ga heye. ⁵ Hewo ndo wazukulu wa wasekulu wa Waebulaniya, na heye Kilistu, kuli wunhu wa heye, kalawila mli lukolo lwao. Nguluwi yalingulongoza hali geng'ha, nayatogoligwe mazuwa gose! Ena.

⁶ Hambe ndoje Malagano ga Nguluwi gagaluka, mina haiwele wanhu weng'ha wa Isilaeli ndo wanhu wa Nguluwi. ⁷ Kahi hawawele walelwa weng'ha wa Abulahamu ndo wobochela malagano ga Nguluwi. Ila kota Maandiko Matakatifu vyogalingulonga, “Walelwa wa heye wolawila kwa Isaka.” ⁸ Mina, haiwele wala wavumbuche chilukuli ndo wana wa Nguluwi, ila wana wala wavumbuche kwa malagano ga Nguluwi awo ndo wochemigwa wana wa Abulahamu. ⁹ Kwa vila Nguluwi choyalagane ndo achi, “Mhela utanganiche ndohiluka, na heye Sala kolela mwana.”

¹⁰ Kahi hagawele ago hela, ila na heye Lebeka nakaponda wanyambili kwa mhaza yumwe heye ndo Isaka, sekulu wa hetwe. ¹¹ Hanga, wala wana lowang'hali kuvumbuka, na lowang'hali kudita

linojile ama lihile, leka Nguluwi yoneche kana ludali lwa kuhagula, ¹² loyohagula kanguhagula kota vyoyogana heye, halingulola choyalingukola munhu. Kwa kulajila ago, Nguluwi nakamlonjela Lebeka, “Sekulu kowa chitumagwa wa yula msongolo.” ¹³ Kota Maandiko Matakatifu vyogali ngulonga, “Ndimgana Yakubu, ila ndimwihilwa Esau.”

¹⁴ Lelo tulonge choni? Ndaze, Nguluwi halingutagusa vitanganiche? Ne hado! ¹⁵ Mina nakamlonjela Musa, “Ndomonela isungu munhu yula yondigana kumonela isungu, ndochisinja kwa munhu yula yondilingugana ndisinze.” ¹⁶ Ahyo, ago geng’ha gangitumbila isungu lya Nguluwi. Na haiwele choyagana munhu ama choyalingudita munhu. ¹⁷ Mina Maandiko Matakatifu gangulonga ahi kwa Falao, “Nandikudita uwe mndewa kwa mijito ayi, leka ndajile ukulu wa heni, na itagwa lya heni lizeleche kuli isi yeng’ha.” ¹⁸ Ahyo, Nguluwi kangumonela isungu munhu yoneche yalingugana, na wone yagane kumdita munhu yawe msugu komdita yawe ahyo.

Ng’halazi na isungu lya Nguluwi

¹⁹ Hanji kombuzi, “Wone mbuli za hino, lekachoni Nguluwi kangugona gehile ga hetwe gotulingudita? Yalikohi yoweza kugabela gala goyalingugana Nguluwi?” ²⁰ Ila hegwe mng’holazangu, lekachoni mbaka umwidichile ahyo Nguluwi? Lelo chiya chojeza kumuuzi yachiwumbile, “Lekachoni umbumbile kota ahi?”

²¹ Mlumba viya kana ludali lwa kugongomanyila

ilongo lyoyalingugana, na kuwumba viya vili kwa ilongo lilila, chimwe kwa mbuli ng'hulu na chinji kwa mbuli ndodo.

²² Ahyo ndo vyoiwele kwa Nguluwi. Nakagana kulajila ng'halazi ya heye, na kulajila ludali lwake. Ila nakawemilila wanhu wala nawaganigwe kudumigwa na ng'halazi ya heye.

²³ Heye yuye nakagana kuulajila winji wa ukulu wa heye, yatujidile hetwe tunganigwe kubochele isungu lya heye, hetwe mina yatuwichile goya kulawila katali tubochela ukulu wa heye. ²⁴ Mina hetwe ndo wala nayawachemile, haiwele kulawila kuli Wayahudi yeng'ha ila kulawila kuli wanhu hawawele Wayahudi. ²⁵ Kota Mkulu navyoyalongile mli chitabu cha mloli Hoseya,

“Wala, ‘nahawawele wanhu wa heni’
ndowachema, ‘Wanhu wa heni!’

Na heye sikuganile, kochemigwa,
‘Mganigwa wa heni,’

²⁶ Na hala howawele,
‘Hemwe hamuwele wa heni’
aho wochemigwa,

‘Wana wa Nguluwi yawele mkomu.’ ”

²⁷ Vivila mloli Isaya, nakalonga kwa usungu kwa chiwalo cha wanhu wa Isilaeli, “Wone wanhu wa Isilaeli ndo wenji kota misanga ja kumwhani, ndo wado hela woloholigwa, ²⁸ Mkulu hokawila kutagusa himahima isi yeng'ha.” ²⁹ Kota Isaya vyoyalongole kulonga, “Kota Mkulu wa wamizi hatulechele wana wamwe wa Isilaeli, twahawele kota Sodoma, twahewhanile na Gomola.”

Paoli kanguwalandila Waisilaeli

30 Lelo tulongje choni? Wanhu hawawele Wayahudi hawaditile chinhu leka wawe watanganiche, nawaditikwa wawe watanganiche kwa makundo ga hewo ³¹ ila wanhu wa Isilaeli wala nawapalile malajizo ga kuwadita wawe watanganiche, nahawagawene. ³² Lekachoni lelo? Kwa vila nawetumbila madito ga hewo honhu ha kitumbila makundo. Ahyo, nawekwang'wala hali, “Iganga lya kikwang'wala.” ³³ Kota vyogalingulonga Maandiko Matakatifu, “Ulole, mbika iganga ako Siyoni, alyo lyanguwadita wanhu wekwang'wale, mbika mgamba, ulinguwadita wanhu wagwe. Ila munhu yoneche yomkunda hobasigwa soni hebu!”

10

¹ Wang'holozangu, kwa nhumbula ya heni yeng'ha ndangugana, ndanguwalandila kwa Nguluwi Waisilaeli wayangu waloholigwe. ² Mina kutawiza hewo welavya kumgana Nguluwi. Ila nahawavizelele kudita navyoyaliyogana Nguluwi. ³ Mina hawavizelele hila Nguluwi vyoyalinguwadita wanhu wawe watanganiche, nawo waluchiza vihendo vya hewo wawo na hawaikundile ayo nzila ya Nguluwi ya kuwadita watanganiche. ⁴ Mina kwa kuya kwa heye Kilistu, Malajizo nagaduma, leka weng'ha walingukunda wawe watanganiche.

Ulohozi kwa wanhu weng'ha

⁵ Kulapa kuwa utanganiche, kwa kuwinza malajizo, Musa nakandika ahi, “Munhu yoneche yalinguhulichiza Malajizo kochikala.” ⁶ Ila kwa mbuli ya kutanganika hali meho ga Nguluwi kwa nzila ya makundo, Maandiko Matakatifu gangulonga hino, “Uleche kulonga mnhumbula mwa hegwe, yalihi yokwina kilanga kumdulisa Kilistu?” ⁷ Kahi uleche kulonga, “Yalihi yodulika kwi ikulubila?” Ako ndo kumzilipula Kilistu. ⁸ Maandiko Matakatifu gangulonga ahi, “Usenga awo wa Nguluwi wa behi na hegwe, wa hamlomo wa hegwe na mnhumbula ya hegwe” Na ayo ndo mbuli ya makundo gotulingudamla. ⁹ Houvumila kwa mlomo wa hegwe kuta Yesu ndo Mkulu na kukunda mnhumbula ya hegwe kuta Nguluwi nakamzilipula kuli wanhu wabagame, kolohoka. ¹⁰ Mina munhu kangukunda kwa nhumbula kanguditigwa yatanganiche na kuvumila kwa mlomo leka yaloholigwe. ¹¹ Maandiko Matakatifu gangulonga, “Chila yalingumkunda, hobasigwa soni hebu.” ¹² Mbuli ayi kwa weng’ha, mina haduhu yalivinji hali Wayahudi na hawawele Wayahudi, kwa vila Nguluwi ka Mkulu kwa wanhu weng’ha, na heye kana isungu ng’hatu kwa weng’ha walingumchema heye. ¹³ Mina Maandiko Matakatifu gangulonga, “Chila munhu yolanda kwa itagwa lya Mkulu, koloholigwa.”

¹⁴ Lelo womlanda ndaze heye yula hambe wamkunde? Hamba womkunda ndaze yula hawanahulika mbuli za heye? Na wohulika ndaze mbuli za heye wone kудuhu munhu yalingudamla? ¹⁵ Na wanhu wodamla ndaze wone hawatumigwe? Kota Maandiko Matakatifu vyogalin-

gulonga, “Ndo mbuli ya kunojeza lukami kuya kwa wala walingudamla Mbuli Inojile!” ¹⁶ Ila haiwele wanhu weng’ha waikundile Mbuli Inojile ya Nguluwi. Mina Isaya nakalonga, “Mkulu, ya-likohi yokunda usenga wa hetwe?” ¹⁷ Ahyo lelo, makundo ganguya kwa kuhulika usenga, na awo usenga wanguya kwa ulonzi wa Kilistu.

¹⁸ Lelo ndanguuza, ndaze, hawauhuliche awo usenga? Ena nawauhulika, kota Maandiko Matakatifu vyogalingulonga, “Lizi lya hewo lyenela isi yeng’ha, ulonzi wa hewo uheluka nzigo za isi yeng’ha.”

¹⁹ Kahi ndanguuza, hambu wanhu wa Isilaeli nahawavizelele? Musa heye nakalongola kulonga, “Ndokuditani muwonele maya wanhu wa isi inji, ndokuditani muwang’hang’halile, wanhu wapoka.”

²⁰ Kahi Isaya hadumbile kulonga, “Wala wanhu hawamhalile wambona, ndilajila kwa hewo hambe wauze mbuli za heni.”

²¹ Ila kwa mbuli ya Isilaeli, Nguluwi kangulonga, “Misi yeng’ha nandiwagololela moko ga heni wanhu hawalingunyuhulichiza na wajuvi.”

11

Isungu lya Nguluwi kwa wanhu wa Isilaeli

¹ Lelo ndanguuza ndaze, Nguluwi nakawalema wanhu wa heye? Ne hado! Hawalemile hebu! Heni nda Muisilaeli, mlelwa wa Abulahamu, nda munhu wa nhanzi ya Benjamini. ² Nguluwi

hawalemile wanhu wa heye nayawahagule kulawila mwaluko. Mwangukumbuka vyogalingulonga Maandiko Matakatifu gala ga Eliya mhela yamng'hung'hutile Nguluwi kwa mbuli ya Isilaeli, ³“Mkulu, wawakopola Waloli wa hegwe na kubomola honhu ha kulavila nhambiko za hegwe. Heni ndiliyeka ndiponile, na hewo wangugana kung'hopola!” ⁴ Lelo Nguluwi nakamwidichila choni? Nakamlonjela, “Ndiwichila wanhu elufu saba wala hawamfugamile mlungu wa udesi Baali.” ⁵ Lelo ndo vyoivele mhela awu wa sambu, wa baho wanhu wado wala Nguluwi yawahagule kwa chiwalo cha kunoga kwa heye. ⁶ Uhaguzi wa heye wangulawa kwa utambichizo wa Nguluwi, na haiwele kwa mbuli ya madito ga hewo. Mina, wone uhaguzi wa heye nawitumbile madito ga wanhu, utambichizo wa heye hawali nguwa utanganiche.

⁷ Lelo ndaze? Wanhu wa Isilaeli hawachiwene chila chowali wochipala, ila weng'ha wahaguligwe nawachona. Wanji nawambuzwa nhumbula za hewo ziwe zigagadale, ⁸ kota vyogalingulonga Maandiko Matakatifu.

“Nguluwi kazidita nhumbula za hewo zigagadale, na mbaka lelo hano hambe walole kwa meho ga hewo,
ne kuhulika na makutu ga hewo.”

⁹ Na heye Daudi kangulonga,

“Mnvina za hewo ziwe midiwa ja kuwagwiliza, wagwe na kugazigwa. ¹⁰ Meho ga hewo gatite waleche kulola.

Mhungo za hewo zibinuche kwa kugaya mazuwa gesa!”

11 Lelo ndanguuza, hambi Wayahudi wekwang'hwala mbaka wagwa ng'hatu? Ne hado! Ila kwa kuwifya kwa hewo ulohozi uwoyela wanhu wanji, leka Wayahudi wawonele maya. 12 Ila wone wihe wa Wayahudi wambuza kuya utambichizo winji kwa isi yeng'ha, na nongwa za hewo, zigala utambichizo winji kwa wanhu hawawele Wayahudi. Hambi Wayahudi weng'ha wone wamgalamchile Nguluwi, utambichizo haukonjezeka ng'hatu.

Ulohozi wa wanhu hawawele Wayahudi

13 Lelo ndanguwalonjelani hemwe wanhu wohamuwele Wayahudi. Kwa vila heni nda mtumigwa kwa wanhu hawawele Wayahudi, ndangidayila vyondilingudita. 14 Ndangugana ndiwadite wanhu wayangu wakoneleni hemwe maya, leka mbeze kuwalohola wayao wamwenga. 15 Mina kwa kulemigwa kwa hewo nakuwadita wanhu wating'hanizwe na Nguluwi, yowa ndaze mhela lowokundigwa na Nguluwi? Wabagame wozilipuka!

16 Wone chiwunde cha mwaluko cha ibumunda nachilavigwa kwa Nguluwi, ibumunda lyeng'ha lyanguwa lya heye, mizabi ja migodi wone jinoje, na nhagala za igodi ziwaga zinojile kahi. 17 Ena, nhagala zimwe za mzeituni mkagunda nazitemigwa, na honhu hake hawichigwa na kuwohigwa nhagala za mzeituni wa kisolo. Hemwe wanhu hamuwele Wayahudi mwangiwhana na mzeituni wa kisolo, na sambu mwanguhanzanyika na ukomu wa Chimuhe wa Wayahudi. 18 Ahyo, mleche kuwabeza wala

watemigwe kota nhagala! Na wone kuna lya kidayila, hambi mwangidayila choni? Mvizele kuta hamuwele hemwe mlingujimiza ajo mizabi, ila mizabi ndo jilinguwemiza hemwe.

¹⁹ Ila molonga, “Nhagala nazitemigwa leka tuwichigwe hetwe honhu hake.” ²⁰ Goya! Nagatemigwa kwa chiwalo cha kwanjila makundo, ila hegwe kwangwima kwa kukunda kwa hegwe. Ila uleche kidaya, leka wilolele. ²¹ Wone Nguluwi hawawonele isungu Wayahudi wewhanile na nhagala za chaluchizo, hambi Nguluwi kowalekani hemwe?

²² Lelo mlole, Nguluwi vyoyawele na isungu na vyoyang'hang'hale. Heye kang'hang'hala kwa wala wagwile, ila kana isungu kwa hemwe wone mlutilila kikala mli igano lya heye, ila wone hebu, vivila namwe motemigwa. ²³ Na hewo Wayahudi, hiho, wone waleche wihe wa hewo wa makundo wohiluswa honhu hala ha mwaluko, kwa vila Nguluwi koweza kudita ahyo. ²⁴ Hemwe wanhu hamuwele Wayahudi kwa chaluchizo mfanda kota nhagala za mzeituni wa kisolo, ila musigwa ako, muwichigwa muli mzeituni mkagunda honhu hala kwa chaluchizo hapawele ha hemwe. Ila Wayahudi kwa chaluchizo ndo kota mzeituni mli kamgunda, na yowa mbuli ya ubewe ng'hatu kwa hewo kuwichigwa na kuwohigwa kahi muli igodi lilyo lya hewo.

Nguluwi kanguwonela isungu wanhu weng'ha

²⁵ Wang'holozangu ndangugana mvizele ng'hatu kukomya kuvisigwe mleche kiwona mna luhala lukami. Usugu wa Wayahudi wali

wa mhela udo hela mbaka wanhu hawawele
Wayahudi lowowa wamhiluchile Nguluwi.

²⁶ Aho Waisilaeli weng'ha wolohologwa, kota
vyogalingulonga Maandiko Matakafifu,

“Mlohozi kokuya kulawila Siyoni,

kowusa wihe wa lukolo lwa walelwa wa Yakubu.

²⁷ Ali ndo ilagano lyondilingudita na hewo,

mhela hundikusa wihe wa hewo.”

²⁸ Kwa vila wanguilema Mbuli Inojile,

Wayahudi wawa wehilwe na Nguluwi, ila

kwa lutogo lwa hemwe wanhu hawawele

Wayahudi. Ila kwa vila nawahaguligwa na

Nguluwi, wang'hali woganigwa na Nguluwi

kwa chiwalo cha wasekulu wa hewo. ²⁹ Mina

Nguluwi wone yawape ndolendole za hewo

na kuwahagula, hambe mng'ung'utile chila

choyaditile. ³⁰ Aho mwaluko hemwe namleka

kumhulichiza Nguluwi ila sambi mpegwa

isungu lya heye, na kwa hewo Wayahudi keleka

kumhulichiza Nguluwi. ³¹ Vivila kota hemwe

lombochele utambichizo, Wayahudi nawo

sambi, wangumleka Nguluwi leka hewo nawo

wabochele isungu lya Nguluwi ³² Mina Nguluwi

kawawoha wanhu weng'ha mli kubelenhuka kwa

hewo leka yawonele isungu weng'ha.

Nguluwi yatogoligwe

³³ Lufufu na luhala na uwanzi wa Nguluwi ndo

lukulu lukami. Utaguso wa heye hambe upu-

gajizwe na nzila za heye hazilinguzeleka. Kota

vyogalingulonga Maandiko Matakafifu.

³⁴ “Yalikohi yajezile kugazela Majesa ga Mkulu?

Yalikohi yolongasa na heye.

³⁵ Yalikohi yalongole kumha chinhu,

na heye Nguluwi yamhilusile chinhu acho?”

³⁶ Kwa vila vinhu vyesa vyangulawa kwa heye, na vyabaho kukolela heye na kwa chiwalo cha heye. Ukulu uwe na heye mazuwa gose! Ena.

12

Ukomu muli uchitumagwa wa Nguluwi

¹ Ahyo, wang'holozangu, kwa vila Nguluwi kana isungu lukami, ndangukulandani kwa nhumbula yeng'ha, milavye kwa Nguluwi kota nhambiko iling'homu, yelile na ilingunojeza. Aku ndo kumfugamila Nguluwi. ² Mleche kwiga chihendo cha isi ayi, leka Nguluwi yadite mgalamko mgati kwa hemwe kwa kugalamla nyhala za hemwe. Aho ndo homvizela kugana kwa Nguluwi na kuvizela inojile ilingunojeza na ikwilile.

³ Kwa utambichizo woyamhele Nguluwi, ndangukulonjelani hemwe mweng'ha, chila munhu yaleche kiwona mkulu kusinda vila vyoyalinguganigwa yawe, ila milolele hemwe mwemwe kota Nguluwi vyoyamgawile chila munhu makundo ga heye. ⁴ Kwa vila mli lukuli lumwe mna vitomo vinji, na chila chitomo chimwe changukola mijito jake. ⁵ Hiho na hetwe hanga twa wenji, twa lukuli lumwe kwa kilumba na Kilistu, na chila yumwe ka chitomo cha miyage. ⁶ Ahyo twanao uwanzi winji kota vila kunoga kwa heye kotupeligwe. Yawele na ndolendole ya uloli na yauditile kota makundo ga heye vyogali. ⁷ Na munhu yawele na ndolendole ya uchitumagwa na yaudite. Na munhu yawele na ndolendole ya kulangusa na yalanguse. ⁸ Na munhu yawele na ndolendole ya kuwahoza

wanji nayadite ahyo. Na munhu yalingumgawila miyage choyawelenacho nayadite ahyo kwa isungu. Na munhu yawele chilongozi na yalongoze kwa kwimilila, na munhu yalingudita mbuli ya isungu nayadite ahyo kwa kusangalala.

⁹ Igano lya hemwe liwe hela udesi woneche. Mzudile mbuli yoneche yihile, mibatilile linojile. ¹⁰ Migane chilukolo, mihulichize hemwe kwa hemwe, chila yumwe yaluche kumjesa miyage chiukulu. ¹¹ Mleche kuwa wagata kuli kumkolela mijito Mkulu, ila muwe msangalale mli muhe za hemwe zeng'ha kuli kumfugamila Mkulu. ¹² Kitumbila kwa hemwe kokuwicheni hemwe chila zuwa msangalale, muwe na ubetezo mli kugaya, na kumlanda Nguluwi mhela weng'ha. ¹³ Muwatanze wanhu wa Nguluwi mli malapo ga hewo, muwabochele wajenzi kwa isungu.

¹⁴ Muwatambichize wala walinguwagaza hemwe, muwatambichize na mleche kuwapanjila. ¹⁵ Msangalale hamwe na wawele ngusangalala, mlile hamwe na wanhu walingulila. ¹⁶ Mikale hamwe kwa kihanyisa hemwe kwa hemwe. Mleche kidaya, ila mkunde kikala na wanhu wawele wazunwa. Mleche kiwona muwele na luhala lukami.

¹⁷ Mleche kuhilula lihile kwa lihile. Mдите mbuli zinojile hali wanhu weng'ha. ¹⁸ Kota vyailingulapigwa kikala goya na wanhu weng'ha na muwe na igano kwa wanhu weng'ha. ¹⁹ Waganwa wa heni, mleche kuhilulila, ila mlecheleni Nguluwi mbuli ayo, mina Maandiko Matakatifu gangulonga, “Kuhilula chibida ndo kwa chiwalo cha heni, nani ndohiluchiza, kalonga Mkulu.”

²⁰ Kupuluta kwa ago, Maandiko gangulonga, “Mng’honyo wa hegwe wone yawe na nzala, mgalile ndiya, wone yawe na ng’halu, mgalile mazi yanwe. Mina kwa kudita ahyo komdita yone usungu mnhumbula kota makala ga chiluli mchanya muli mutwi wa heye.”

²¹ Uleche kukunda kusumigwa na wihe, ila usumye wihe kwa kudita mbuli zinojile.

13

Kuwahulichiza wakulu wa isi

¹ Chila munhu kangulapigwa kuwahulichiza walingulongoza isi, kwa vila kuduhu munhu yolongoza wone Nguluwi hamlechile yalongoze, Nguluwi yaliyeka ndo yalinguwapa vilongozi ludali lwa kulongoza. ² Yalingubeza ulongozi wa vilongozi kangubeza ilajizo lya Nguluwi, na hewo walingudita ahyo wotagusigwa. ³ Mina walingulongozwa hambe wadumbigwe na wanhu wanojile, ila wangudumbigwa na wanhu walingudita gehile. Lelo kwangugana uleche kumdumba munhu yawele na ulongozi? Udite ganojile na heye kokutogola. ⁴ Mina heye ndo chitumagwa wa Nguluwi yalingukola mijito kwa mbuli ya hegwe inojile. Ila wone udite gehile, yokulapa kumdumba, mina heye ng’hatu kana ludali lwa kukugaza. Heye chitumagwa wa Nguluwi, kuwalajila magazo ga heye kwa wala walingudita wihe. ⁵ Ahyo ilapa kuwahulika wakulu wa isi, haiwele kwa chiwalo cha kudumba magazo ga Nguluwi, leka kahi kwa vila nhumbula ya hegwe kovizela choulingugana kudita.

⁶ Kwa chiwalo chicho hemwe mwangulavya kodi, kwa vila wakulu wa isi wangumkolela mi-jito Nguluwi, wone waze ngukola gala gawele nguwalapa. ⁷ Milolele, muwape weng'ha chila munhu choyalingulapigwa, munhu wa ushulu, yapegwe ushulu na munhu wa kodi na yapegwe kodi na yalingudumbigwa nayadumbigwe na yalingugana katogo na yatogoligwe.

Migane

⁸ Mleche kudaigwa na munhu yoneche, ila liwe idayo lya kigana yeka. Yalinguwagana wanhu wanji kanguwinza Malajizo. ⁹ Mina Malajizo aga, “Uleche ung'hondwa na uleche kukopola na uleche kugana” na zinji zoneche, zamumo mli ilajizo ali limwe, “Mgane mng'holozo kota vyoulingigana gwegwe.” ¹⁰ Yalingumgana mng'holoze hambe yamditle vibi. Ahyo, igano ndo kwenela kwa Malajizo geng'ha.

¹¹ Ganji ya ago, hemwe sambi mvizela kota twa mli mhela wachi, sambi ndo mhela wa kulilimka, kwa vila, ulohozi wa hetwe wahabehi ng'hatu sambi kusinda mhela ula wotwaluche kukunda. ¹² Hamihe yangumala na nemisi yahabehi kwinjila. Ahyo, tuleche kudita wihe wa jiza, tudite ganojile ga lumuli. ¹³ Na tikale goya kota wanhu walingikala nemisi, na haiwele kwa kulya lukami na kugala, wavu na ung'hondwa na kilewa na maya. ¹⁴ Lelo milumbe na Mkulu Yesu Kilistu, hamba mleche kuwinza maya ga ng'huli za hemwe vyozingugana.

14

Uleche kumtagusa muyago

¹ Mumbochele mluga henu munhu yawele na makundo mado, ila mleche kitwanza na Majesa ga heye yaliyeka. ² Wanhu hawewhanile, yumwe makundo ga heye gangumkundiza kulya chila chinhu, ila yunji makundo ga heye mado, kangulya mboga za misolo hela. ³ Munhu yalingulya chila chinhu yaleche kumbeza yula nayali ngulemwela kulya chila chinhu, na yula yalingulya mboga za misolo yeng'ha, yaleche kumtagusa nayali ngulya chila chinhu, mina Nguluwi kamkunda. ⁴ Hegwe kwa whaani mbaka ujeze kumtagusa chitumagwa wa yunji? Wone yeme ama yagwe alyo ndo ilapo lya Mkulu wa heye. Na kokwima nzinzili, mina Mkulu kanguweza kumwimiza.

⁵ Munhu kangijesa kota zuwa limwe litanganika kusinda zuwa linji, yunji kangijesa kota mazuwa gose gewhana. Chila munhu yeme nzinzili kuli chila chilingulongoza luhala lwa heye. ⁶ Yalinguchelekulila zuwa limwenga litanganiche, kanguchelekulila zuwa alyo kwa chiwalo cha Nguluwi, na heye yalingulya ndiya imwenga kangudita ahyo kwa kumtogola Mkulu, mina kanguta malumbo Nguluwi kwa ndiya yoyampele. Hiho na heye yalinguleka kulya ndiya imwenga, ayo kangudita kwa chiwalo cha kumtogola Mkulu, na heye kahi kangumtogola Nguluwi. ⁷ Mina haduhu munhu yoneche hali hetwe yalingikala kwa chiwalo cha kumditila mijito heye yuye, kahi haduhu yalingubagama kwa chiwalo cha heye

yuye. ⁸ Mina wone tikale twangikala kwa chiwalo cha kumditila mijito Mkulu, wone tubagame twangubagama kwa chiwalo cha Mkulu. Ahyo, wone tuwe wakomu ama tubagame, hetwe twa wa heye Mkulu. ⁹ Mina Kilistu nakabagama, kazilipuka leka yawe Mkulu wa wakomu na wabagame. ¹⁰ Lekachoni hegwe, kwangumtagusa mung'holozo? Nagwe lekachoni ulingumbeza mng'holozo? Hetwe tweng'ha tokwima hali chigoda cha utaguso cha Nguluwi. ¹¹ Mina Maandiko Matakatifu gangulonga, Mkulu kangulonga, “Kota vyondilingikala, chila munhu kofugamila, na chila munhu kovumila kuta heni nda Nguluwi.” ¹² Ahyo lelo, chila yumwe wa hetwe, kokwidichila kwa chiwalo cha madito ga heye yuye hali Nguluwi.

Uleche kumwambuzwa yumwe wa hetwe yajilile

¹³ Lelo tuleche kitagusa, ila tilolele tuleche kuwa chambuzo cha wang'holozetu kikwang'wala na kuwambuzwa wagwe mli gehile. ¹⁴ Heni mbele kuli Mkulu Yesu, ndivizela ng'hatu kuwa kuduha chilyo choneche chikokomoche kochaluchile. Ila wone munhu yone chilyo chimwe chikokomoka, acho ndo chokokomoka kwa heye. ¹⁵ Lelo wone umuhezuzze mng'holozo kwa chilyo choulingulya, hegwe kwahela igano. Chilyo choulingulya chileche kuwa chambuzo cha kwajilila mng'holozo, yula Kilistu yabagame kwa chiwalo cha heye! ¹⁶ Lelo mleche kukunda chomulinguchona chinojile, chilonjigwe kota

chikovuligwe. ¹⁷ Mina Undewa wa Nguluwi hauwele kwa chinhu cha kulya na kunwa, ila yangulapa kutanganika, kikala goya na kusangalala kulingigaligwa na Muhe Yelile. ¹⁸ Mina munhu yoneche yalingumkolela mijito Kilistu kota ahi, kangumnojeza Nguluwi, na kangukundigwa na wanhu.

¹⁹ Ahyo mibatilile mbuli zilingigala kikala goya, na galingutanza kizenga mwemwe baho. ²⁰ Lelo uleche kuwifya mijito ja Nguluwi kwa kiziganila chilyo. Vilyo vyesa vinoga, Ila haiwele goya munhu kulya chilyo choneche chimwabuza munhu yunji yekwang'hale mli gehile. ²¹ Chiba kuleka kulya miwunde na kunwa ujimbi ama kudita choneche chila chlingwambuza mng'holozo yagwe mli gehile. ²² Lelo wibatilile choulingukunda hegwe na Nguluwi wa hegwe. Watambichizwa wala wohambe wetaguse wawo kwa vila vinhu vyowalingijesa kota vinoga. ²³ Ila yula munhu yalingujesa chila chilyo choyalingulya, kangutaguswa kwa wihe wone yalye. Mina hadile kwa makundo. Na, choneche wone munhu hambe yadite kwa makundo achondo gehile.

15

Wanojeze wanji leche kinojeza gwegwe

¹ Hetwe tuwele na makundo makulu twangulapigwa kuwatanza wala wawele na makundo mado wesumwe na ung'hochele wa hewo. Tuleche kinojeza hetwe tuliyeke. ² Chila munhu kangulapigwa kumnojeza mng'holoze

kwa isungu leka ayo na heye yadahe kizenga muli makundo. ³ Mina Kilistu henojeze yaliyeka, ila nayali kota vyogalingulonga Maandiko, “Maligo geng’ha kowakulijile hegwe gambuyila heni.” ⁴ Mina geng’ha gandichigwe katali nagandichigwa kwa chiwalo cha kutulangusa hetwe kwa ubetezo na kikangaza kotulingupegwa na ago Maandiko Matakafifu, tuwe na lya kitumbila. ⁵ Nguluwi nayali mwaluko wa ubetezo na yalinguwapa hemwe lunojenoje lweng’ha. Yakuganileni muwe na chinhu chimwe kota heye Kilistu Yesu navyoyali, ⁶ leka hemwe mweng’ha, kwa nhumbula imwe na lizi limwe, mtogoleni Nguluwi, Mhaza wa Mkulu wa hetwe Yesu Kilistu.

Mbuli Inojile kwa wanhu weng’ha

⁷ Ahyo, michemele hemwe kota heye Kilistu vyoyawachemile hemwe leka Nguluwi yatogoligwe. ⁸ Mina, ndangukulonjelani Kilistu nayali chitumagwa kwa Wayahudi leka yalajile kukomya kwa Nguluwi, leka gala malagano yawichile Nguluwi kwa wasekulu wa hetwe gakoleche kwa kukomya, ⁹ leka na hewo wanhu hawaweke Wayahudi, wamzele na kumtogola Nguluwi kwa chiwalo cha isungu lya heye. Kota vyogalingulonga Maandiko Matakafifu,

“Ahyo ndokutogola hali wanhu hawaweke
Wayahudi,
ndokwimba lutogo lwa itwagwa lyako.”

¹⁰ Kahi Maandiko gangulonga,
“Msangalale, hemwe wanhu hamuweke
Wayahudi,
msangalale hamwe na wanhu wa heye.”

¹¹ Na kahi, gangulonga,
 “Hemwe hamuwele Wayahudi, mtogoleni Mkulu,
 hemwe wanhu weng'ha, mtogoleni.”

¹² Kahi mloli Isaya kangulonga,
 “Kuli lukolo lwa Jese kulawila munhu,
 na heye kowalongoza wanhu hawawele
 Wayahudi,
 na hewo womtumbila.”

¹³ Lelo Nguluwi nayali chaluko cha kitumbila,
 yakumemezeni usangalalo weng'ha na kikala
 goya kwa makundo ga hemwe, kitumbila kwa
 hemwe kuze ngonjezeka kwa mong'ho wa Muhe
 Yelile.

Mijito ja Paoli

¹⁴ Wang'holozangu, heni ndivizela ng'hatu kota
 hemwe mmema kunoga na kudaha kweng'ha, na
 moweza kilangusa hemwe kwa hemwe. ¹⁵ Mli
 lyandiko ali nandikwandichilani vinhu vinji ne
 kudumba, ndikukumbusani kahi. Ndita ahyo
 kwa isungu lyoyamhele Nguluwi, ¹⁶ leka ndiwe
 kota chitumagwa wa Yesu Kilistu kwa wanhu
 hawawele Wayahudi. Ndangiditila kota mtam-
 bika kudamla Mbuli Inojile ya Nguluwi leka
 wanhu hawawele Wayahudi wawe nhambiko
 ilingukundigwa na Nguluwi, nhambiko iling-
 wezigwa na Muhe Yelile. ¹⁷ Ahyo ndiwele ndilum-
 bile na Kilistu Yesu, ndoweza kidayila madito ga
 heni kwa chiwalo cha Nguluwi. ¹⁸ Hambe njeze
 kulonga chinhu chinji choneche ila chila hela
 Kilistu Yesu choyaditile kwa kung'holela heni leka
 wanhu hawawele Wayahudi wamhulichize heye.
 Nakadita ahyo kwa ulonzi na madito, ¹⁹ kwa ludali

lwa vinduzanduza na lububu wazo na kwa ludali lwa Muhe wa Nguluwi. Lelo kwa kwinula majendo ga chila honhu, kwaluchila kula Yelusalemu mbaka isi ya Iluliko, nandiwadamlila ng'hangaze Mbuli Inojile ya Kilistu. ²⁰ Chondilingugana heni mazuwa geng'ha, ndamle Mbuli Inojile hali isi zila Kilistu halinguzeleka, leka ndeche kuzenga hali msisi uwichigwe na munhu yunji. ²¹ Kota vyogalingulonga Maandiko Matakatifu, “Wanhu weng'ha hawalonjelwe mbuli za heye, wokona, na wala hawanahulika mbuli za heye wovizela.”

Paoli kangugana kujendela Loma

²² Kwa chiwalo acho mazuwa menji nandemezwa kuya kwa hemwe. ²³ Kwa vila sambi sinda mijito ja heni kuli isi azi, na kwa vila kwa mihela minji nangana ng'hatu kuya kwa hemwe kuwalolani. ²⁴ Ndangugana kudita ahyo sambi. Ndowajendelani ndiwele mmajendo kuza Sipaniya na ndangugana hemwe kunhanza fiche ako, hondisinda kusangalala kikala na hemwe mhela udo. ²⁵ Ila kwa sambi ndanguluta kuwaditila uchitumagwa wanhu welile kula Yelusalemu. ²⁶ Mina wanhu wa Makedoniya na wanhu wa Akaya wangugana kuwatanza wanhu wa Nguluwi wawele wazunwa ako Yelusalemu. ²⁷ Hewo wawo wagana kudita ahyo, ila nawaganigwa kudita ahyo. Kwa vila wone wanhu hawawele Wayahudi, wangubochela utambichizo wa chimuhe kulawila kwa Wayahudi, na hewo nawo wangulapigwa kuwatanza Wayahudi kuli malapo ga hewo ga chiisi. ²⁸ Londisinda

kukola mijito ajo na kuwapa Wayahudi chila chikongozigwe na wanhu kwa mbuli ya hewo, ndokujendelani hemwe ndiwele mmajendo kuza Sipaniya. ²⁹ Ndivizela kuta londikuya kwa hemwe ndokugalilani utambichizo winji wa Kilistu.

³⁰ Lelo wang'holozangu, ndanguwalanda kwa Mkulu wa hetwe Yesu Kilistu na kwa igano lya Muhe Yelile, miyambe moko kwa kundandila kwa Nguluwi. ³¹ Mndandile ndawe goya muli wala hambe wamkunde Kilistu wawele Uyahudi, mndandile mijito ja heni jiwe goya ako Yelusalemu gakundigwe na wanhu wa Nguluwi wawele ako Yudeya. ³² Ahyo, wone Nguluwi yagane, hanji ndokuya kwa hemwe kwa nhumbula isangalale, nyesele hamwe na hemwe. ³³ Nguluwi yawele chaluko cha kikala goya yawe hamwe na hemwe! Ena!

16

Paoli kanguwalamsa wanhu wawele Loma

¹ Ndangugana kumzelesa kwa hemwe lumbuliyetu Foebe yula yawele chitumagwa yanojile mli chilundo cha wanhu walingumkunda Kilistu chiwele ako Kenkilea. ² Mbocheleni kwa itagwa lya Mkulu kota vyowalingubocheligwa na wanhu wa Nguluwi. Mumtanze choneche choyowalanda kwa hemwe, kwa vila heye nakawatanza wanhu wenji vivila nakanhanza na heni.

³ Mndamsile Pilisika na Akula, wakola mijito wayangu mli uchitumagwa wa Kilistu Yesu. ⁴ Hewo, hado hela nawagana wakopoligwe kwa chiwalo cha heni. Wangulapigwa kulonjelwa malumbo, haiwele kwa heni

yeka ila kahi kulawila kwa vilundo vya wanhu walingumkunda Kilistu hawawele Wayahudi. ⁵ Mndamsileni chilundo cha wanhu walingumkunda Kilistu weng'ha, walingiting'hana haluga hawo.

Mndamsileni mganwa wa heni Epaineto yula yawele wa mwalukokumkunda Kilistu kuli isi ya Asiya. ⁶ Mndamsile Maliya yula yaditile mijito kwa kukangaza kwa mbuli ya hemwe. ⁷ Mndamsile Andolonikasi na Yunia, Wayahudi wayangu, wotuwohigwe mchinweng'ho hamwe na heni, hewo wazeleka goya mli watumigwa, nawo wali walongole kumkunda Kilistu heni londing'hali. ⁸ Mndamsile Ampiliato, mganwa wa heni mkulu mli kilumba na Mkulu. ⁹ Mndamsile Alubano, mkola mijito muyangu mli uchitumagwa wa Kilistu, na vivila mndamsile kahi mganwa wa heni mkulu Staku. ¹⁰ Mndamsile Apelesi yula yazeleche kota wa kukomya kwa heye Kilistu. Mndamsile kwa wanhu weng'ha wawele muli ng'handanda ya Alistobulo. ¹¹ Mndamsile Helodiana, Myahudi muyangu, na kwa nhanzi yesa ya Nalikisi welumbile na wanhu wamkundile Mkulu Kilistu.

¹² Mndamsile Tulufena na Tuluifosa wali ngukola mijito mli uchitumagwa wa Mkulu, na mganwa wa heni Pelisi yula yaditile menji kwa chiwalo cha Mkulu. ¹³ Mndamsile Lufo, munhu yadahile ng'hatu mli mijito ja Mkulu, na mayake heye yula nayawele vivila mayangu. ¹⁴ Mndamsile Ansikilito na Filegoni na Helime na Patuloba na Helima na wang'holoze weng'ha wawele hamwe na hewo. ¹⁵ Mndamsile Filologo

na Yulia na Nelea na lumbulye na Olimpa na wanhu weng'ha wa Nguluwi wawele hamwe na hewo.

¹⁶ Milamse hemwe kwa mwemwe kwa kulajila igano lya Kilistu. Mwangulamswa na chilundo cha wanhu walingumkunda Kilistu weng'ha.

Malanguso ga kugwisa chilasi

¹⁷ Wang'holozangu, ndanguwalanda milolele na wala weng'ha walingwambuza wayao webagule na kuwadita wanhu wanji wagwe, waleche kibata malanguso gombochele, mikale nawo kutali.

¹⁸ Mina wanhu wali ahyo hambe wamkolele mijito Kilistu Mkulu wa hetwe, ila wangujifugamila mida ja hewo wawo. Kwa ulonzi wa hewo wa usugu na kudamla kwa hewo kwa kuhembuliza kwa wanhu wanojile wawele ubewe kuwahada. ¹⁹ Mina hemwe mwanguzeleka kwa wanhu weng'ha kwa kuhulika Mbuli Inojile, ahyo sangalala na hemwe. Ndangukuganilani muwe na nyhala mli mbuli zinojile, na mleche kudita gehile. ²⁰ Na heye Nguluwi nayali chaluko cha kikala goya, hokawila kulifiminda Limazoga hasi hali magulu ga hemwe.

Kunoga kwa heye Mkulu wa hetwe Yesu Kilistu kuwe na hemwe. ²¹ Timoteyi, mkola mijito muyangu, kangukulamsani. Kahi na Lukio hiho, Yasoni na Sosipetili, wanhu wayangu, wangukulamsani.

²² Na heni Telitio, ndilingwandika lyandiko ali, ndangukulamsani kwa itagwa lya Mkulu.

²³ Gayo mwenyeng'haye wa heni na chilundo cha wanhu walingumkunda Kilistu weng'ha,

walingiting'hana kwa heye, kangukulamsani. Elasiso muwika lufufu lwa muji awu, hamwe na mng'holozetu Kwato, wangukulamsani. ²⁴ Utambichizo wa mkulu wa hetwe Yesu Kilistu uwe na hemwe mweng'ha! Ena!

Kulanda kwa kumtologa Nguluwi

²⁵ Lelo sambi natumtogle Nguluwi, yanguweza kuwadita hemwe mwime nzinzili mli ila Mbuli Inojile ya Yesu Kilistu yondamle, na mli ula uviso ugubuligwe kulawila katali.

²⁶ Ila lelo, uviso awo naugubuligwa kwa kukolela gandichigwe na waloli, na kwa malajizo ga Nguluwi wa mazuwa gose wilajila kwa wanhu weng'ha, leka wanhu wesa wakunde na wahulichize.

²⁷ Kuli ukulu wa heye Nguluwi nayali yeka yawele na luhala, yatambichizwe kwa nzila ya kukolela Yesu Kilistu, Mazuwa gose! Ena.

**Ilagano Iya Katali, Ilagano Linyale kwa
Wanhu Weng’ha
The New Testament + Genesis in Vidunda**

copyright © 2014 Pioneer Bible Translators

Language: Vidunda

Translation by: Pioneer Bible Translators

The New Testament in Vidunda

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

c584e819-507e-56ab-bbd8-53371c39d20d